

Červienka Martin:

1 Čím chce byť Obchodná ulica ?

Obchodná ulica v Bratislave je jednou z najznámejších ulíc v meste. Pozná ju snáď každý, kto bol v Bratislave, ale aký zážitok v skutočnosti v človeku zanechá? Frustrujúci, žiadny, alebo nebodaj pozitívny? Je to mnoho rokov opakovaná téma a pre mňa sa vynára otázka, **čím chce vlastne obchodná ulica byť?**

Ulica, ktorá začína pod Kollárovým námestím a priamo smeruje k námestiu Hurbanovmu, má pod všetkými tými nánosmi spoločenských zmien svoje **Genius loci**, ktoré je pre ňu významné. Keď som sa pred niekoľkými rokmi prvýkrát prešiel Obchodnou ulicou nevyšiel som si asi nič okrem polepených výkladov s najpestrejšími farbami aby človeka "upútali", stánkov s fast foodom na každých desiatich metroch s veľkým totálne nevkusným farebným blikajúcim nápisom "kebab", alebo "open". Obchodná má úžasnú hlavnú kompozičnú os, ktorá sa z pohľadu človeka priam zabára do hradného kopca, na ktorom na sa týči **bratislavský hrad**. Zaujímalo by ma ako vidia obchodnú ulicu turisti a návštevníci Bratislavy, čo sa im na nej páči, nepáči a čo jej podľa nich chýba. Mnohí starší Bratislavčania si obchodnú pamätajú ako miesto, ktoré pútať svojou atmosférou, kde sa stretávali známy, sadli si do viechy na pohár vína a debatovali. Po revolúcii sa život z obchodnej začal vytrácať. Momentálne tu nie je nič, čo by ľudí prilákalo ako voľakedy. Dnes je z ulica preplácaná väčšinou gastro prevádzkami a stánkami s rýchlym občerstvením a okrem gastronomického "zážitku" nemá veľmi čo ponúknuť.

Je treba sa zamyslieť **čo nám a spoločnosti chce táto ulica jej okolie ponúknuť**, čím chce byť a akú atmosféru má na nej človek zažiť. Keď ju a jej okolie chceme formovať, mali by sme poznať jej minulosť a zmeny akými si musela prejsť až do tej podoby, ktorú má dnes.

Chomčová Sára:

2 Obchodná ulica, ako ju poznáme, akoby sme ju mohli poznať.

Čo pre mňa znamená? **Čo pre nás znamená?** Čo predstavuje? Je jednoduché ju kritizovať, ale ako hľadať riešenia na jej zlepšenie? Aký je jej potenciál? Treba ju pretvoriť celú, alebo vyzdvihnúť jej silnú stránku? Má vôbec silnú stránku?

Hneď v úvode Vám môžem povedať, že toto nebude obzvlášť odborná, osobná, či citová esej. Nemala som tú česť bývať na tejto ulici, alebo na nej zažiť kľúčové okamihy svojho života. Nepoznám ju z minulosti, a nemám prebádané všetky jej zákutia, ale **takmer každý deň za posledných päť rokov** svojho študentského života **tadiaľ prejdem**. Vďaka tomu môžem teraz zhrnúť svoje dojmy, postrehy, skúsenosti, načrtnúť možné riešenia, či dokonca predostrieť názory iných a vzápätí ich spochybnit', čo bolo vždy najjednoduchšie.

Nie je nejak prekvapivé, že nazačiatku budem hodnotiť vizuálnu stránku ulice, lebo hovorme si kto chceme, čo chceme, ako ľudia vždy začíname hodnotiť na základe vizuálnych podnetov. Inak tomu nie je ani teraz. Čo vieme povedať rovno, je to že na Obchodnej ulici nás neprekvapí hádam nič. **Postmoderný mix** všetkých rôznych architektonických štýlov, vo všetkých farebných prevedeniach. Úbohé výkriky reklamných pútačov a tabúľ, ktoré často veľmi vzorne plnia práve opačnú funkciu, než, ktorá im je pridelená. **Smutné tmavé dvory**, na ktorých koncoch by mali **udeľovať ceny za statočnosť**, či preplnené odpadkové koše a výpovedné, zážitkové chodníky.

Ako pretlmočil názor odbornej verejnosti aj fotograf Ľubo Stacho, : „Obchodná ulica je skanzen v centre mesta. Samotná ulica je architektonicko-urbanistický problém. **Stala sa ulicou pre chudobnejšiu a strednú vrstvu**, vyššia vrstva chodí výlučne do obchodných centier.“ Po nociach sa ňou rozliehajú hlasné zvuky, predovšetkým osmelenej mládeže, ktorej stopy sú jasné ešte aj nasledujúce ráno. Obchodná ulica sa stala hlavnou ulicou rýchleho občerstvenia, v dôsledku čoho je na nej zvýšený výskyt študentov s kebabom, či pizzou za euro tridsať.

Ďalším veľkým problémom Obchodnej ulice je **chýbajúce parkovanie**. Návštevníci nemajú kde parkovať, prichádzajú pešo, električkou alebo na bicykloch, ktoré samozrejme tiež nemajú kde odstaviť. Nedostatok zelene a takmer **nulová možnosť oddychu a sedenia, bez nutnosti zakúpenia občerstvenia v jednom z miestnych podnikov**. Taktiež veľkým mínusom je nedostatočná komunikácia s návštevníkmi, chýbajúce orientačné tabule, záchytné body a jasnejšie definovaný priestor.

Ale aby som len nekritizovala, napriek všeobecnému negatívemu vnímaniu, sa dá ulica vnímať aj z pozitívneho hľadiska, ako povedal Stacho, **dýcha a vonia človečinou**. Je svojím spôsobom jedinečná, **rozmanitá**. Aj v iných metropolách existujú podobné ulice, ktoré sú však skôr oddychovými zónami, keďže len málokto s bežných smrteľníkov si môže dovoliť pravidelné nákupy z ich ponúk. Exteriéry takýchto ulíc tvoria predovšetkým lavičky na sedenie, zeleň a mnoho iného. To však zatiaľ na Obchodnej veľmi chýba. Aby sa z nej však stalo reprezentatívne miesto, potrebovala by nejaké úpravy. Možno by stačili len kozmetické, ako odstránenie vizuálneho smogu. Možno by sa dala električková trať odstrániť, za účelom vytvorenia príjemnej ulice, s možnosťou na ďalší rozvoj, či novej pridanej funkcie. Možno by toto všetko

opäť prilákalo nových ľudí, čerstvú krv, organizovanie výstav, performance a zábavných aktivít by pritiaхло zahraničných turistov.

Ale stojí za to odstrániť už tak dlho zaužívané spojenia, vedúce cez Obchodnú ulicu? Alebo dokáže toto všetko presvedčiť kompetentných aby sa podnikla zmena?

Od roku 2012 existuje občianska platforma Obchodná ulica a okolie, ktorá združuje prevádzkarov a majiteľov budov. Odmietajú akceptovať zažitý negatívny obraz a zároveň sa snažia spoločným úsilím čeliť existujúcim problémom a dbajú o zlepšenie súčasných podmienok, ako odstránenie vizuálneho smogu, výsadbu zelene a jej udržiavanie, a tak ďalej.

„Chceme Obchodnú ulicu ako miesto pobytu, nie ulicu, ktorou sa iba prechádza,“ tak znel jeden z hlavných cieľov združenia. Myšlienkou je zlepšenie verejného priestoru, ktoré sa prejaví aj na kondícii lokálnych prevádzok a na záujme obyvateľov zdržiavať sa v centre mesta. Na vylepšenie existujúceho mestského priestoru, však veľmi dobre vieme, nestačí len prekryť nerovnosti, špinu, alebo rozostaviť betónové kvetináče s okrasnými kvietkami. Určenie problémových bodov či naopak pozitívneho potenciálu si vyžaduje pochopenie celkového obrazu mestskej lokality, ktorý do veľkej miery vytvárajú socio-ekonomické vzťahy či osobné mikropříbehy zúčastnených ľudí.

Ako nám je všetkým jasné, Obchodná nie je Parížska v Prahe ani Mariahilferstrasse vo Viedni, ale má svoje kúzlo. Prečo by sme mali silou mocou meniť jej podstatu, keď na nej človek nájde všetko čo potrebuje bez toho aby ju musel opustiť. Možno by sme mali prestať hľadať všetky negatíva a sústrediť sa na pozitíva a jedinečnosť, ktorú nám Obchodná ponúka. Z výsledkov štúdie vyplýva, že 71 percent prevádzok vykazuje stabilné alebo rastúce tržby, takže podmienky na ulici sú relatívne dobré. Ulica má tiež rozmanitý a zaujímavý obsah, od módy a gastronómie cez wellness, k domácim potrebám, lekárňam, až po finančné služby a ubytovanie. Ponúka široké spektrum služieb drobných a nezávislých remeselníkov a obchodníkov, ktorí tvoria 48 percent prevádzok. Práve jej rozmanitosť môže prilákať rôzne sociálne vrstvy a vekové kategórie.

Hlavným vizuálnym problémom je ešte stále pretrvávajúca mentalita ľudí, ktorí sa riadia tým, že pozornosť na malom priestore pritahuje ten, kto najviac kričí. A práve preto dnes obchodná vyzerá odstrašujúco. Treba ale podotknúť, že sa dnes už aj u nás rozrastajú alternatívne podniky, ktoré na seba vedia upútať už omnoho vkusnejšie. Na druhej strane je však to, že tieto kaviarne a bary sú častokrát pre návštevníka finančne náročnejšie, vytlačujú lacné podniky a tým odstraňujú diverzitu, ktorú by sme sa mali snažiť zachovať.

Ďalšími priestormi s potenciálom sú dvory. Na jednej strane sú tmavé, strašidelné dvory, do ktorých sa mnohí ľudia boja vkročiť, a na druhej strane sú dvory, ktoré prislúchajú k priestorom kaviarní, či barov, kde sa často odohrávajú zaujímavé koncerty a aktivity, čo zvyšuje ich atraktivitu, návštevníci by v nich mohli tráviť voľný čas, ale veľa ľudí o nich ani nevie a tým sa znižuje návštevnosť, respektíve nie je využitý ich celkový potenciál. No toto všetko sú už len drobnejšie problémy, ktorých riešením je len dostatočná propagácia.

Z tohto poznania sa odvíjajú námety na zlepšovaciu činnosť. Jednak je to informačný dizajn a zároveň je to budovanie jednotného brandu ulice a jej identity, s ktorou sa ľudia naučia spájať pozitívne predstavy a odložia tie katastrofické z minulosti.

Základnou a najpotrebnejšou zmenou je teda vytvorenie jednotného branding (značka, nie je to logo, ale kolektívne snaženie a pridaná spoločenská hodnota, za ktorou sa skrýva príbeh komunity) štvrte, grafickej identity, zrozumiteľnú a dostatočnú orientačnú komunikáciu voči návštevníkom, podniknúť opatrenia k väčšej čistote a bezpečnosti, ale aj projekty rekonštrukcií fasád a koordinovanie živého programu v rámci celej lokality.

Čurlej Peter

3 Obchodná ulica

Obchodná ulicu vnímam z dvoch hľadísk a to v poobedňajších hodinách ako tranzitnú preplnenú ulicu a v skorých ranných hodinách ako vývarovňu pre ľudí vracajúcich sa z roznych akcií.

V ostatnom čase sa na tejto ulici chtiac nechtiac veľmi nezdržiavam a to z dôvodu, že táto ulica napriek svojej jedinečnej polohe s priamym výhľadom na dominantu mesta (hrad) neposkytuje žiadne priestory na príjemné posedenie alebo kultúrne vyžitie. Celý problém Obchodnej je, že samotná ulica sa nevie predat. Tomuto stavu nenapomáhajú ani existujúce temné a nevyužívané pasáže alebo podniky, ktoré sú pre nás študentov cenovo prístupné, ale ich celkový výzor ma tendenciu skor pritáhnúť rôzne osoby, ktoré často krát spôsobujú výtržnosti aj ďalej v meste. Už dávno je preč tá ulica kde na predmestie chodievali mešťania vychutnávať si víno s priateľmi a kochať sa výhľadom na hrad. Zlom nastal niekde v procese modernizácie, kedy sa ulica rozšírila a zvýšila sa výšková hranica zástavby. Zdalo sa že ulica bude napredovať v modernizácii ale celé sa to niekde zastavilo a od tej doby vznikali tzv. nánosy roznych období. Reakcia Ivana Matušika na tento stav bola radikálna a podľa mnohých aj správna aj keď sa

zachoval tradične brutálne a rázne k povodnej zástavbe mohla táto idea s vytvorením veľkého otvoreného obchodného centra s umiestnením dopravy do podzemia a vytvorením nových parkovacích miest po ktorých tak domáci túžia. Bola tam snaha vytvoriť veľké obchodné, spoločenské stredisko v úplnej blízkosti centra, ktorým by pravdepodobne vyhovel súčasným požiadavkám obyvateľov mesta. V dôsledku neuskutočnených predstáv a projektov ostala ulica na pospas osudu a času, ktorý z nej spravil neatraktívny priestor s množstvom vizuálneho smogu s úplne odpudzujúcimi partermi a s **výborným kuracím kebabom** :)

Erdelská Martina

4 Čo si? Čo máš? Čo chceš?

Je to jedna z **najznámejších bratislavských ulíc**. Vždy živá, vždy plná ľudí. Zároveň však je to ulica plná rozporov, nielen čo sa týka názorov na ňu, ale aj toho aké signály a pocity dáva svojim návštevníkom.

Je Obchodná ulica **pobytová alebo tranzitná? Je to vôbec ulica určená na bývanie?**

Pôvodná výstavba na tejto ulici je charakterizovaná ako nízke vinárske domy na pozdĺžnom pozemku. Je to logické, keďže sa ulica nachádza v tom čase za mestskými hradbami. Ako sa však mesto rozrástlo mimo svoje hranice, toto územie získalo nový charakter - obchodný. Domčeky mali zrazu ambíciu byť niečím viac, zmenili svoju výšku a aj ustúpili aby rozšírili ulicu, podľa územného plánu. To sa však neudialo naraz a tiež nie na všetkých budovách. Niektoré zo zámerov sa úspešne realizovali a posunuli rozvoj dopredu, myslím tým Poštovú a Vysokú ulicu. V súčasnosti pozorujem, že Obchodná sa zobúdzda, **a snaží sa vylepšiť si imidž**, napríklad aj cez občianske združenie zoskupujúce miestnych podnikateľov. Pribudla doprava, obchody a mnoho používateľov všetkého čo Obchodná ponúka, musia sa však prispôbiť ulici, lebo tá si ide tvrdohlavo svoje.

Tí, čo ju používajú na presun, alebo v tých prípadoch keď sa cez ulicu len presúvaš za iným cieľom, vieš veľmi pohodlne využiť električku alebo aj autobusové/trolejbusové spojenie z Kollárovo námestia. Podľa mňa, sú tu nachádzajúce sa zastávky nadpriemerne obslužené, frekventované a aj s dobre spojené so zvyškom mesta. Ale vlastne načo, keď za prestupné zastávky alebo uzly sa považujú Kamenné námestie a Hodžovo námestie, ktoré sú od Obchodnej "čo by si kameňom dohodil". Možno je tu električka tak trocha navyše. Ak sa rozhodneš, použiť ulicu na rýchly peší presun, ulica ti vytvorí mnoho prekážok. Musíš sa vyhýbať iným peším, terasám zasahujúcim do cesty, stĺpom, a nikdy nesmieš stratiť koncentráciu, lebo šírka chodníka sa dramaticky mení s každou budovou. Pozor na čierny pás dlažby na zemi!

Možno je ale táto ulica pobytová. Má množstvo občianskej vybavenosti, obchodov, reštaurácií a aj dostatok užívateľov v jej priamej návaznosti alebo sem prichádzajúcich s úmyslom pobytu. Ved' aj jej súčasný názov hovorí, že **tu zoženieš všetko čo potrebuješ**. Bolo tomu tak v minulosti a trend sa zmenil len nedávno, keď bolo treba niečo kúpiť, vedel si kam ísť. Prečo ale potom pôsobí ulica **nehostinne pre svojich návštevníkov**? Miesto na odpočinok alebo zastavenie sa je len ja jej koncoch, myslím tým lavičky a kúsok zelene. Ak sa potrebuješ zastaviť, zaviazať šnúрку alebo čokoľvek, hneď do teba niekto vrazí lebo stojíš v ceste. V horúci deň pekne vidieť komu lezie slnko na nervy a kto si slnečný deň užíva. Ale teraz nad tým rozmyšľam, možno je to veľmi dobre premyslený a podvedomý plán obchodníkov na vlákание zákazníkov dnu do ich prevádzky.

Obchodná svoj nejasný charakter výrazne mení s blížiacim sa večerom. Utrácajúcich ľudí striedajú ľudia hľadajúci zábavu a lacný alkohol. Postupne si všímaš zliezajúce sa skupinky zväčša teenagerov (turisti pijú pod Michalskou), ktorí sa rozhodujú, do ktorého podniku vlezú. Zdá sa mi, že práve bary sa na Obchodnej **striedajú veľmi rýchlo**. Len čo si jeden z nich obľúbim, už sa volá inak, má iný dizajn a vlastne je to úplne iná prevádzka. Ak máš št'astie, v noci stretneš medzi skupinkami ľudí baviacich sa nielen v podniku, aj svojich kamarátov. Ale ani častý prejazd policajných áut nezabrání v poškodzovaní budov a robeniu odpadu na ulici.

Najkrajšia je sobotné ráno. Prechádzaš skoro ráno Obchodnou, vietor je už trocha chladnejší, sleduješ ako sa pomaly pred tebou približuje hrad, zrak ti klesne nižšie - chyba. Na chodníku je všeličo, naozaj všeličo. Tak len pridáš do kroku a snažíš sa zabudnúť na priemet piatkovej noci na horizontálnej rovine chodníka. Keď však denná hodina pokročí, na Obchodnú sa vráti ruch. Odpad je akoby zázrakom uprataný, nie síce dokonale ale znesiteľne, pozornosť ti odpútajú všadeprítomné reklamy doslova pletúce sa pod nohy, ľudia znovu zaplnia priestor a tak to ide dookola.

Na tejto ulici a v jej okolí som vyrastala. Dlhो to bol celý môj detský svet. Blízko som mala škôlku, neskôr školu. V susedných bytovkách som mala kamarátov, pod bytom ihrisko. Bolo síce veľmi zanedbané ale aj tak sme sa tam hrávali. Pamätám si, ako sa mi zdala Obchodná **nekonečne dlhá**. Taktiež si pamätám, že nikdy to nebola čistá ulica, vždy ale rušná a živá. Najviac ma zaujímal, čo sa nachádza **za bránami**, vtušila som, že by to mohli byť dvory. Zo spálňového okna som totiž videla do susedného dvora s veľkými stromami a záhradným nábytkom. Naša bytovka niečo také nemala. Obchodná má vďaka svojej zástavbe mnoho **skrytých zákutí**, o ktorých prechádzajúci cez ňu ani netušia. Má akýsi skrytý vnútorný život vo dvoroch, chránený od rušnej ulice. Škoda len, že nie sú

prepojené. Možno obyvatelia ani nevedia či majú a aký majú jeho susedia dvor. Teraz hodnotím toto miesto s odstupom času a myslím si, že to nie je ulica na dlhodobé bývanie. Má viac nevýhod ako výhod. Okolitá zástavba len pustne, je tu aj problém s parkovaním, prevažne nízky alebo zastaraný štandard obytných budov a postupný odchod pôvodných obyvateľov. Na druhej strane, rovnaké problémy sú všade v centre Bratislavy, česť výnimkám. Ale ten pocit, že hneď ako vykročíš z domu si v centre, stále sa má kam ísť poprechádzať, čo popozerať, a domov sa vraciaš peši a nie nočákom. Dúfam aj verím v to, že čoskoro začnem v tomto prestarnutom centre mesta pocit'ovať generačnú výmenu. Teším sa zo zahusťovania širšieho centra novou výstavbou (Nová mýtna, Urban residence, Stein 2 a ďalšie). Obchodná ulica je stále aktuálna téma, vidíme to aj na opakujúcich sa súťažiach na toto územie, vždy s iným výsledkom odzrkadľujúcim príslušnú dobu. Z veľkých súťaží a odvážnych zámerov sa však nerealizovalo nič alebo len veľmi málo. Zmiešané pocity z tejto ulice určite vyplývajú určite aj z toho, že neprímerane dlho trvá tento medzi stav, keď sa akoby dedinská ulica mení na mestský bulvár. Vážená Obchodná ulica, konečne by si sa mohla rozhodnúť, čím si, a čo chceš.

Miroslav Devečka

5 Flexibilné mesto Obchodná ulica

Ako každého študenta FA tak aj mňa, chtiac nechtiac dohnali povinnosti týkajúce sa zadania konkrétne Ateliéru I Urbanistická tvorba. Pri zverejnení tém som bol milo potešený jednou z nich a to konkrétne témou, Obchodná ulica. Zadaná téma ma zaujal, a bola práve jedinou ulicou, ktorú som si vedel hneď v mysli vybaviť a zorientovať sa kde sa nachádza. K tejto ulici sa mi viaže veľa zážitkov a málo spomienok (-: . Jedným z najpríjemnejších zážitkov je, ako som po nej prvý krát kráčal s mapou v ruke a hľadal študentský domov Dobrovičová. Opätovne som ulicu navštevoval, lebo som sa vedel rýchlo zorientovať a nájsť všetko čo som potreboval. Pri prechádzkach mi nedalo si nepovšimnúť rôznorodosť architektúry a výškovej členitosti zástavby, a pritom som bol prváčik, ktorý o architektúre a stavbárčine nevedel takmer nič. Ďalším mojím postrehom, ktorý sa mi veľa krát potvrdil bol problém s čistotou na pešej zóne. Nevieť prečo som sa čudoval, keď na celej obchodnej bol k dispozícii jeden kôš. Ďalším negatívnym postrehom z môjho pohľadu, bolo obzeranie sa ponad pleco a do strán aby ma neprešla hučiacia električka. Počas dvoch rokov mi Obchodná ulica poskytovala hlavnú tranzitnú trasu pri premiestňovaní sa medzi školou a internátom. Počas týchto presunov ma vedel uchvátiť pohľad na Bratislavský hrad. Výhľad bol pekný, ale stále ma niečo rušilo a nevedel som dlho prísť nato čo to vlastne je. Až neskôr mi s tým niekto pomohol pravdu povediac už neviem kto to bol, ale jeho trefná poznámka zadefinovala čo ma rušilo, Citujem „Ten vstup na Obchodnú ulicu pripomína čínsku štvrť“, na tejto poznámke sme sa veľmi dobre pobavili a zasmiali. Rušivé a chaotické rozmiestnenie reklám vizuálne narúšalo vstup na Obchodnú ulicu u Kollárovo námestia. Ale aj napriek nedostatkom má ulica svoje čaro, atmosféru a ponúka veľa zážitkov.

História

Z histórie vieme, že terajšiemu názvu Obchodná ulica predchádzali názvy ako: ulica Uhorská, Molotovová, (nem.) Schonderfergasse a (maď.) Széplak utca. Pomenovanie Schondorfská je odvodené a prímestskej obci spolu s bránou, ktorá sa v týchto miestach nachádzala. Známy osídľovania sú zaznamenané z 13. storočia vinohradníkmi, ktorý budovali rozsiahle pivnice s cieľom predávať víno. Po skončení prvej svetovej vojny sa skladba obyvateľstva značne rozšírila o remeselníkov a obchodníkov, a tým sa stala frekventovanou a navštevovanou ulicou. Počas 18. storočia pribudli na O. u. stavby, ktoré slúžili ako záložne, hostince, vinice, nemocenský spolok a školy.

Okrem iných európskych miest ani Bratislava nebola ušetrená bombardovaním počas Druhej svetovej vojny. Bomby spojeneckých vojsk okrem ich hlavného cieľa rafinérie Apolla zasiahli prilahlé časti Obchodnej ulice. Jednotlivé zbúrane časti boli nahradené novými stavbami, a to prispelo k zmene pôvodného historického urbanizmu stredovekých ulíc.

Konkrétne k zadaniu

Oboznámenie sa so sociálno-ekonomickým prieskumom Obchodnej ulice prostredníctvom londýnskej štúdie Marko&Placemark mi pomohla lepšie identifikovať problémy, potenciály a nastaviť kroky v procese revitalizácie nákupnej štvrte a jej okolia. Nasmerovalo ma to na problematiku aspekty, ktorým sa mám venovať. Kladiem si otázku, ako mám v danom zadaní postupovať? Či mám pridržovať zastavanosti a celkovej koncepcie Obchodnej ulice s príslušnými ulicami a snažiť sa vyriešiť problémy reálnymi riešeniami, alebo mám vytvoriť nové urbanistické členenie s dôrazom na to čo v dnešnej dome obmedzuje rozvoj obchodnej ulice a vyriešiť to správnym urbanistickým členením a funkčnosťou okolitého prostredia.

Doprava

Obchodná ul. je vytýčená Kollárovým námestím a Hurbanovo námestie. Cez tento priestor chcem odkloniť električkovú dopravu a viesť ju po obvode s príslušnými zástavkami, ktoré by boli s centrálnou hlavnou ulicou obchodnej prepojené s pešími chodníkmi. Týmto riešením by som chcel vytvoriť kludovú pešiu zónu so vstupným parkom (Kollárovo námestie), ktorý by nadväzoval na pešiu zónu Obchodnej ulice. Vytvoril by som centrálny bod – križovanie Obchodnej ulice a Poštovej ulice, z ktorého by viedli tranzitné pešie

chodníky na Hodžovo námestie, Námestie SNP a Hurbanovo námestie. Konce týchto trás by boli prepojené podchodmi smerom do centra starého mesta. Taktiež by som chcel aby po obvode obchodnej ulice vrátane ulíc Vysoká a Heyduková viedol automobilový tranzit z ktorého by sa dalo dostať do podzemných garáží a z nich pasážami do centra obchodnej ulice. Prípadne ak by nebolo možné takéto riešenie pristúpilo by sa k parkovacím domom v blízkosti obchodnej ulice, ktoré by boli v krátkom časovom slede prístupné. Zvýšenie transportu by som tiež riešil cyklotrasami ale s príslušným trasovaním bez obmedzenia peších zón.

Priestory na prenájom by som chcel pre budúcich nájomcov zatriktívniť s flexibilným a zásobovaním. To by som chcel zabezpečiť znásobením komunikácií, by boli rovnobežne vedené s ul. Obchodná a zároveň nenarúšali plynulosť peších zón.

Koncept fungovania

Obchodná ulica má kvalitný základ a reálny potenciál pozitívnej transformácie. Dôkazom sú pomerne dobré ukazovatele odolnosti voči obchodným centrá, ktoré agresívnej podobe vstúpili na trh do centra Bratislavy a vyľudňujú lokálne situované polyfunkcie. Riešením by bolo vytvorenie pešej promenády kde si môže návštevník oddýchnuť, nakúpiť a zrelaxovať.

Koncept vizuálneho riešenia ul. Obchodná

Hlavnou úlohou by bola snaha o rozšírenie vegetačných plôch spolu s výsadbou stromovej vegetácie, ktorá by s spríjemňovala klímu. Terasy vyčnievajúce do pešej zóny, tvorba oddychových zón.

Ak mám splniť komplexný urbanistický návrh riešeného územia je za potreby získať prehľad akú funkciu obchodná ulica mala, akým vývojom si prešla a čím by sa mala do budúcnosti stať. Inými slovami naštudovať si čo najviac informácií o fungovaní ulice, užitočne ich využiť a poučiť sa z chýb, ktoré prispievajú k znižovaniu atraktívnosti Obchodnej ulice.

Havlíková Soňa

6 Miesto, ktoré nevieme obísť.

Sú miesta na ktoré chodíme preto, lebo ich jednoducho máme radi. Máme radi ich vizuál, atmosféru, to ako sa tam cítime a s kým sa tam stretáme. Na iné miesta chodíme iba preto, lebo musíme, nemáme možnosť ich obísť, nevšimnúť si ich. Obchodná ulica je príkladom oboch alternatív. V priebehu desiatok rokov sa postupne pretransformovala z miesta typu „oblúbené“ na miesto typu „nenávidené“, no pre každého staromešťana, študenta, či človeka pracujúceho v jej okolí je takmer nemožné nedostatť sa touto ulicou do kontaktu a nebyť s ňou konfrontovaný.

Negatívne názory na ňu sa valia z každej strany, napriek tomu sa tam ľudia stále vracajú. Nemusia. Ale vrátia sa. Keď sa potrebujú najesť, stretnúť s niekým na káve, kúpiť známemu na poslednú chvíľu darček, keďže zabudli na jeho narodeniny, akútne potrebujú nový outfit alebo nepotrebujú nový outfit ale aj tak si ho kúpia lebo je za skvelú cenu vo výpredaji. Obchodná je v týchto chvíľach nenahraditeľná a vždy poruke. Meeting point pri Martinuse funguje a pozná ho takmer každý.

Nemáme ju radi ale zvykli sme si. Ľudia si zvyknú na všetko. Absentujúce estetické a neprimerané vizuálne smog prestávame vnímať a nespokojnosť ostáva na leveli občasného hejtu, ktorý nič nevyrieši. Vraj tu niekedy bývalo korzo, ulica plná ľudí, ktorí tu radi trávili svoj voľný čas a nie len sa ňou snažili čo najrýchlejšie prejsť. Pre mňa je to skôr nereálna a absurdná predstava, rozprávka od starej mamy. Prečo a kedy sa táto živá povaha ulice vytratila? Je to vinou mestského priestoru, kontrastnej architektúry, prevádzok, nezaujmu ľudí alebo za všetko môže zrýchlenie a zmena životného štýlu? Prečo toto miesto ľudia zrazu takto odpísali a čo by ich prilákalo znova tu tráviť čas a nie len tadiaľto prechádzať s čo najviac zažmúrenými očami a snažiť sa nevidieť ho? Priznám sa, že aj ja dosť často ulicou prechádzam nezaujato, ignorantsky, či už je to tým, že idem na bicykli a snažím sa netrafiť žiadnu diery, poprípade chodca, ktorý sa už tak teší na obed do ázijského bistra, že pri prechode cez cestu si nestihne preveriť okolitú dopravnú situáciu, alebo som jeden z tých nevšimavých chodcov ja. Napriek tomu, že danou trasou prechádzam takmer každý deň, často sa mi stane, že objavím niečo nové. Možno to nebude len mojou nevšimavosťou ale aj častou zmenou prevádzok. Vždy nájdem nový výklad. Obchodná je fenomén o čom svedčí aj kniha fotografií, ktorá ukazuje, ako sa Obchodná menila v priebehu posledných tridsiatich rokov na snímkach známeho slovenského fotografa. Aj keď sa táto ulica na prvý pohľad zdá byť nemenná, nenápadne sa stále transformuje aj keď tieto zmeny majú zanedbateľný vplyv na jej celkový imidž. Paradoxom je, že aj keď ju miestni považujú za hanbu mesta, aj tak na túto ulicu privedieme takmer všetkých zahraničných návštevníkov. Ved' kde inde by si dali tie najlepšie bryndzové halušky? A ak by aj bolo málo, zachránili to jeden z lokálnych fast-foodov. Kto by raz za čas pohrdol štvrtkou pizze za euro.

Pozoruhodnou vecou ulice je aj diverzita rôznych prevádzok, ktoré tu fungujú nerušené a v relatívnej symbióze. Ak by táto kultúrna rôznorodosť nebola len záležitosťou rýchleho občerstvenia, vedelo by to ulici vnieť nového ducha alebo by to bolo skôr na škodu?

Čo by teda tejto chorej bunke bratislavského Starého mesta pomohlo? Teda, jednej z viacerých chorých buniek. Nove prevádzky? Pravdepodobne nie, obchodov a nákupných centier je v Bratislave viac než dosť, to už ľudí nezaujme. Reštaurácie, kaviarne, kluby? Tých je tu tiež dosť. Tak čo potom? Ulica potrebuje ľudí,

Ľudí ktorí ju zatraktívnia a budú tam tráviť čas čím prilákajú ďalších, prinesú ulici originálnu pridanú hodnotu a autenticnosť a nechajú tam po sebe niečo iné ako len prázdnu fľašu od vína a zvyšky neskorej večere. Otázne je, či sa takíto ľudia nájdu, alebo sú všetci plní apatie voči tomuto miestu a len mávnu rukou a sponchybnia každú iniciatívu. Ved' tej ulicu už aj tak nič nepomôže tak nebud' me utopisti. Zbúrat' a začať odznova! A to pomôže?

Halada Matej

7 Obchodná

Názov ulice, ktorý vyplýva z jej charakteru. Miesto, kde prechádzajú denne masy ľudí, aby si tu kúpili jedlo, oblečenie, šperky...alebo prešli do svojho cieľa.

Obchodná nie je vnímaná ako jedna ulica, ale chápe sa ako hlavná tepna s príľahlými uličkami, ktoré sú prepojené a rozširujú jej priestor. Toto miesto sa od svojho vzniku formovalo a do súčasnej podoby sa dostalo vplyvom zmien, nárokov verejnosti a investorov. Je na ňom podpísaná krivka času, ktorá sa ukazuje v podobe makety zobrazujúcej staršie budovy preklenuté ozdobnými prvkami, poznačené opotrebením od vonkajších poveternostných podmienok, striedané s novšími budovami, ktorých vzhlad je charakterizujúci pre obdobie v ktorom vznikli.

Keďže v tejto časti mesta nebývam a nemám k nej vytvorený citový vzťah, myslím že dokážem k nej vytvoriť konštruktívnu kritiku, ale aj poznamenať veci ktoré sa mi na tejto ulici páčia z pohľadu „nezainteresovaného lajka“. Ja ako návštevník Obchodnej ulice, nemám z tejto ulice pocit, ktorý by som od nej očakával. Aspoň nie z podoby, ktorú aktuálne predstavuje.

Pred písaním tejto eseje som sa musel opýtať pár ľudí ako obchodnú ulicu vnímajú, aby som si rozšíril obzory nad touto témou. Musím použiť citát jedného z opýtaných: „Je to miesto na ktoré idem keď niečo potrebujem, alebo sa presúvam z miesta na miesto, žiadny výraznejší dojem vo mne nebudí“.

Musím sa priznať, že keď som túto ulicu navštívil prvý krát, s týmto názorom som sa stotožnil a dodnes mám z tohto miesta skoro rovnaký pocit. Historici architektúry by ma asi nemali príliš v láske. Preto som sa rozhodol, že sa musím vrátiť v čase a čerpať z histórie. Najlepšia pomôcka pri pochopení vtedajšej atmosféry nie je nič iné ako zmrazenie fotónov v čase v podobe fotografie. Po pozretí niekoľko snímkou som sa dopracoval k názoru, že Obchodná bolo pestré miesto prekypujúce životom z pohybu ľudí.

Mohli by sme si povedať, že aj dnes nám cez Obchodnú ulicu pretekajú masy ľudí. Má to ale podstatný rozdiel, svojho času malo toto miesto svoju atmosféru a hlavne pôsobilo jednotnejším dojmom. Musíme si samozrejme uvedomiť, že prostredie nevytvárame len výzorom mesta, ale formuje sa aj pohybom a správaním ľudí. V tej dobe nebol svet tak uponáhľaný ako dnes, a fotka vyššie nám je len dokazuje účelovosť tohto miesta ako trhové stredisko, kam ľudia chodili radi nakupovať a s veľkou pravdepodobnosťou sa neponáhľali a užívali si prechádzku touto časťou mesta. Od tej doby sme mohli zaznamenať výraznú zmenu v ponímaní dnešnej podobizne Obchodnej ulice. Nemôžeme tu hľadať trhoviská, ich zmysel sa začal strácať vznikom veľkých obchodných centier, a preto myšlienka vrátiť život do obchodnej ulice nie je ľahko uskutočniteľná. Ak by sme chceli adaptovať obchodnú ulicu na miesto plné života, asi najjednoduchším spôsobom by boli zakryť túto oblasť sklenenou kopulou ktorá by chránila ľudí pred nepriaznivým počasím a prepojiť zjednodušiť a skrátiť pohyb medzi prevádzkami prípadne aj viac úrovňovými pešími mostmi a eskalátormi. Princiipiálne by sme dostali dnešné nákupné centrum, samozrejme by nesmeli chýbať pripojenie na sieť pre smartfony a laptopy. Ale uzavretý komplex v podobe obchodného domu by nebol práve štastným riešením. Je to územie polohovo výborne orientované, a ak sa chceme pozerat' na budúcnosť z môjho pohľadu by si toto miesto zaslúžilo novú štruktúru, jednotnejšiu architektúru viac zelene, vytvorenie priehľadov na významné námestia v okolí a zvýšenie regulácie počtu podlaží zástavby, s vyššou zástavbou aj väčšie rozostupy poprepletané zeleňou. Mohli by sme tu zaznamenať premenu mesta do novej generácie a nestagnujúcej etapy. Mám pocit, že súčasný stav nielen stagnuje, ale upadá. Narážam na reklamné letáky ktoré hrajú väčšiu rolu ako zdobená fasáda a štruktúra ulice popretkávaná všetkým možným, bez záväznosti prispôbiť sa okolitej zástavbe nepôsobí ako ulica s budovami ale ako trhovisko veľkých chaoticky usporiadaných stánkov. Aj napriek tomu, že niektoré budovy v tejto oblasti sú z podobného obdobia ako budovy z historického centra Bratislavy ktoré kúsok od Obchodnej ulice, prejsť Obchodnou ulicou a ulicou v historickom jadre predstavuje viditeľný rozdiel, vid' obrázok.

Rád by som raz videl túto ulicu bez reklám. Možno práve vtedy by prezradila svoju pravú identitu. Ak by sme si odmysleli reklamné letáky, narazíme na ďalší problém, s budovami nezodpovedajúcimi pôvodnej architektúre. „Čo s nimi, môžeme ich zbúrat', postaviť nové a napodobniť sloh zo staršieho obdobia?“ Tieto pokusy aplikovali už Nemci pri svojich mestách bombardovaných počas druhej svetovej vojny. Výsledkom sú umelé plasticky pôsobiace staro-nové budovy. V tom nevidím riešenie a som zástanca názoru nech staré ustúpi novému a v tomto konkrétnom prípade so zachovaním pivníc ktoré môžu hrať významnú úlohu pre turistický ruch a zachovanie historicky dôležitých námestí. Možno je vybudovanie novej štruktúry prehnaným nápadom, no ak sa mám pozerat' na túto tému z nadhľadu a bez obmedzení je to

správny krok posunúť sa dopredu, a prispôbiť túto zónu súčasným a budúcim požiadavkám, vytvoriť centrá, kde je všetko na jednom mieste logicky a funkčne usporiadané, spriahnuté jednotnosťou architektúry a pôsobiacie svojim charakteristickým dojmom s myšlienkou udržateľnosti. Teraz sa skúsím zamerať na niektoré pozitívne postrehy. Keďže som študent, a väčšina študentov hľadá **lacné spôsoby ako sa najesť, idú negatíva bokom** a Obchodná sa stáva pravé miesto, kde je sústredených mnoho fastfoodov a svojou konkurencieschopnosťou vytvorili primerané ceny. Nájdeme tu predajne oblečení napríklad HM, ktoré samozrejme nie je GUCCI, ale pre mladých často vyhľadávaný shop. Keď zhrniem tieto všetky prevádzky od tlačie, cez občerstvenie, banky až po bary obsahuje obchodná ulica, **všetko čo potrebujem**. Ak by som sa zameril na estetickú stránku, najradšej mám na nej pohľad na Bratislavský hrad, ktorý sa so svojimi vežičkami vytvára dominantu aj pre Obchodnú ulicu a dáva jej otlačok vypovedajúci o stredovekých počiatkoch mesta. Veľmi príjemne na mňa pôsobí aj zelená alej stromov, ktorá sa začína na rozcestí s Poštovou ulicou. Nachádzam tu v neriedenom chaose kúsok jednotnosti, ktorú stromy spolu vytvárajú a v lete zabezpečujú príjemné schladenie pred rozpálenými lúčmi Slnka. Nesmiem zabudnúť na klenbové pivnice, ktoré majú využitie pre ochutnávky vín, ako miestnosti reštaurácie a iné... Pamätám si aj obdobie kedy sa po víťazstve striebra v roku 2012 Obchodná ulica zaplnila tešiacimi fanúšikmi a na chvíľu vrátila do čias svojej slávy, kedy prekypovala životom. Tu si môžeme všimnúť ako pohyb ľudí zmenil charakter ulice a stal sa miestom a dynamickým dejiskom, ktoré zostane v pamäti. Na základe tejto udalosti môžem skonštatovať, že aj Obchodná ulica by si zaslúžila verejný priestor pre kultúrno-spoločenské udalosti, ktorý by život v ulici udržali. Prit'ahovať ľudí môžeme aj drobnými zmenami, pomocou umenia ako to spravilo aj mesto Trnava na pešej zóne, kde umiestnila priestorovo vymodelovaný názov mesta, a každé písmeno bolo pomaľované iným umelcom. Dnes sa tu ľudia stretávajú aby sa odfotili pri názve mesta a zároveň sa pokochali krásnymi umeleckými prácami. Na záver tejto eseje hodnotím Obchodnú ulicu, ako ulicu, ktorej veľa **zákutí** stále ešte nepoznám, možno práve kvôli chaotickému výrazu ktorým na mňa pôsobí a zastiera mi všetky možnosti jej využitia. Chýba mi tu viditeľnejšie prepojenie s okolitými uličkami, zohľadnenie jednotnosti architektúry, viac zelene, viac priestoru pre výhľady a lepšie možnosti pre investorov. Ak chceme obchodnú ulicu využiť so všetkými možnosťami, na ktoré má predpoklady, potrebujeme výraznú zmenu.

Nováková Petronela

8 OBCHODNÁ ULICA A JEJ OKOLIE, PRVÉ STRETNUTIE

Ako už aj názov naznačuje, chcela by som opísať moje celkovo **prvé stretnutie s Bratislavou**. Som z malého, historického mestečka nachádzajúceho sa v krásnej prírode s výhľadom na Tatry, s názvom Kežmarok. Jeho veľkou výhodou je, že ho prejdete za 30 minút z jedného konca na druhý, a to bez použitia motorového vozidla, viete si teda predstaviť, že to bol celkom šok prísť študovať do nášho hlavného mesta. To, že je Bratislava taká rozľahlá a že je tak ďaleko od môjho domova ma sužuje dodnes, no ešte horšie bolo prvé stretnutie s ňou. Ten pocit, keď človek nevie, či sa už nachádza v centre, alebo ešte stále v nejakej nástupnej časti mesta je mätúci. No jedno viem určite, žiť v Bratislave si viem predstaviť len dočasne.

Na začiatok niečo z histórie. Obchodná ulica mala pôvodne názov Schöndorfská ulica, za Prvej česko-slovenskej republiky sa názov zmenil na Uhorská ulica a po vojne dostala pomenovanie Molotovova ulica. Je to ulica nachádzajúca sa v Starom Meste, takmer v historickom centre mesta v predĺžení Michalskej ulice a končiaca pri Kollárovom námestí. Ulica vznikla ako hlavná ulica bývalého Schöndorfského predmestia a viedla od Michalskej brány k Schöndorfskej bráne, umiestnenej na vonkajšom palisádovom opevnení mesta. Domy tu pochádzajú približne z 18. storočia až po súčasnosť. Názov dostala pravdepodobne kvôli skutočnosti, že je to jedna z centrálnych ulíc v Bratislave a prakticky po celej dĺžke je tvorená obchodnými a reštauračnými prevádzkami.

Moja prvá návšteva mesta sa konala len kvôli zápisu na školu. Skoré ranné cestovanie z východu na západ vie vyčerpať a vysoké letné teploty k tomu neprispievali v dobrom. Do Bratislavy sme dorazili v najväčšej dopravnej špičke. Vodič ktorý sa nevyzná v Bratislave aspoň trosku ma doslova smolu. Navigácia nás hádzala do zákazov vjazdu, alebo si zrazu zmyslela na štvorprúdovej ceste, že sa máme otočiť o stoosemdesiat stupňov, čo nebolo absolútne možné. Keď sme už konečne našli ulicu, na ktorú sme sa chceli dostať, nastal ďalší problém. Parkovacie miesta boli všade obsadené. Tak sme sa ďalších pätnásť minút vozili, aby sme vôbec mohli zaparkovať. Pravdaže, teraz keď už viem ako to v Bratislave chodí, by ma ani nenapadlo ísť do centra autom, alebo hľadať parkovacie miesta v okolí našej školy. To bolo len na margo **mätúcej dopravy v okolí** obchodnej ulice, ktorá nových návštevníkov mesta poriadne potrápi. Po zápise, sme sa rozhodli, že sa tu teda pôjdeme poprechádzať a poobzerať si naše hlavné mesto. Vybrali sme sa smerom od hlavnej budovy STU k Michalskej bráne. V ten deň bolo naozaj veľmi teplo a nahriate asfaltové cesty, chodníky a dlažba k tomu len prispievali. Ak mám pravdu povedať, v hlave mi behali myšlienky typu, toto je fakt naše hlavné mesto, **rozbité chodníky, neskutočný chaos a hluk kvôli**

doprave, a ulice zapáchajúce od moču? Bola som sklamaná a zhrozená. Keď sme sa dostali na začiatok obchodnej ulice, zahrialo ma pri srdci, hneď ako som zbadala Bratislavský hrad. Veľmi som sa naň chcela ísť pozrieť. Ako sme kráčali ďalej, prišla nám tá ulica dosť ošarpaná, obitá a nezaujímavá, čo sa týka obchodov. Že obchodná ulica, ten názov absolútne nevystihuje terajšiu podobu ulice. Pod pojmom obchodná ulica si hneď predstavím ulice s miliónmi obchodov od výmyslu sveta, ako sú v Paríži, Taliansku, Londýne, Amsterdame. Kde majú jednu ulicu vyhradenú len na jeden druh predaja, napríklad pánske obleky, alebo svadobné šaty, ale rôznych značiek z celého sveta. Ak je na našej obchodnej ulici niekto len smädný, voda sa dá kúpiť okrem reštaurácii a iných podnikov len v jedinom jedinom obchodíku. Obchodík by sa vyrovnal starej, komunistickej a malej večierke v Kežmarku, no cenovo by sa mohol rovnať cenám na letisku. Keď sme už konečne došli na koniec obchodnej ulice, zarazilo nás, že sme tam žiadnu Michalskú bránu nevideli a že je hrad ešte tak ďaleko. Unavení z cesty a z chôdze v takom teple, sme sa ani nepokúšali zistiť, kam máme ďalej ísť. Čakala nás ešte dlhá cesta na východ, tak sme sa radšej vrátili k autu a išli sme domov.

Môj prvý dojem z mesta a presnejšie z Obchodnej ulice bol teda dosť odstrašujúci. Veľmi som sa z toho netešila, že budem ďalej šesť rokov dochádzať práve sem. No po čase, keď som si prešla ďalšie zákutia mesta sa môj názor naň zmenil. Mestská doprava je celkom vyvážená a dá sa pomerne rýchlo presúvať z bodu A do bodu B. Horšie je to už s bodmi C, D a ďalej, lebo časovo je to dosť náročné. Prestupy sú niekedy dosť nedomyslené, zástavky sú od seba v dosť prípadoch ďaleko.

V rokoch 2005 a 2006 bola obchodná ulica kompletne zrekonštruovaná, pričom bola vymenená dlažba na celej ulici, ako aj koľaje električkovej trate. Neďaleko známeho hotela Crowne Plaza sa plynulo križuje s Poštovou ulicou, ktorá je v súčasnosti prestavaná na pešiu zónu, čím na tomto mieste vytvára reprezentačné mestské priestranstvo, vhodné na prechádzky a oddych.

Čo sa týka architektonického výrazu obchodnej ulice, vládne tam veľká zmes štýlov a nesúdržnosť. Pravdaže úplné zjednotenie tejto ulice by bolo veľmi náročné na zrealizovanie. Tým že je tam veľa vlastníkov, ktorí by museli s rekonštrukciou budov pri najmenšom súhlasiť, ak nie si ju aj zaplatiť. Tiež som si všimla, že poväčšine sa využívajú spodné podlažia budov a tie vrchné sú dosť zanedbané. Je pravda, že bežný človek si všimá hlavne vyblýskané, zaujímavé výklady obchodov a hore sa už nedíva, no podľa mňa má Ján Urban zaujímavý a pravdivý výrok a to:

Pružnosť verus Rozpínavosť: Mestá by mali zastaviť nekontrolované „boptnanie“. „Uzavrieť hranice“ a vyplňať prázdne zanedbané vnútromestské situácie na prvom mieste.

Obchodná ulica je podľa mňa obrovský kolos, na ktorom sa do budúcnosti dá veľmi pracovať. Ak by ulica vyzerala zjednotene, ale zároveň, ak by sa zachovalo čo najviac historických fasád, bol by to veľký krok vpred. Električková trať tam podľa mňa vôbec nevedí, práveže na to aká je ulica dlhá, je tam oprávnené. Neraz som využila zvezenie sa zo zástavky Vysoká, na zástavku kníhkupectvo Martinus alebo Kapucínska. Dalo by sa tiež uvažovať aj o odkúpení všetkých budov a o ich prepojení, čo by vytvorilo na prvý pohľad zjednotenú fasádu, no v ich vnútri by sa vytvorilo napríklad obchodné centrum, ktoré by prinieslo viac možností na podnikanie a tým aj viac ponuky, a tým aj viac dopytu, čiže viac ľudí do centra starého mesta. No podľa mňa tá historická atmosféra budov sa tým úplne vytratí a stratí sa ich hodnota. Historická zástavba za Michalskou bránou má svoje čaro a to hlavne v zime. Vysvietené a vyzdobené ulice pripomínajú staré rozprávky a my sa na malú chvíľu vrátíme do detských čias. No má to svoje plusy aj mínusy, pretože bývanie v meste je lukratívne, ale zároveň obmedzujúce. Starí ľudia sa sťažujú na hluk, vypisujú petície, akoby zabudli že aj oni boli kedysi mladí a chodievali sa baviť do miest. Obmedzenia z hľadiska hluku rušia podniky, a kde nebudú podniky, nebudú ľudia. Je to večný kolotoč, ktorý momentálne v Bratislave, ale aj iných mestách Slovenska vládne.

Na záver by som už len zhodnotila, že obchodná ulica má veľký potenciál a veľmi výhodnú polohu s krásnym priehľadom na vynímajúci sa Bratislavský hrad a ak by sa do budúcnosti predsa len podarilo ju zjednotiť, a tiež prepojiť Bratislavský hrad a podhradie s historickým centrom, tak ako to bolo niekedy, (zničené kvôli hlavnej dopravnej tepne a výstavbe mosta SNP), má Bratislava šancu konkurovať ostatným hlavným mestám v Európe.

Ogurčák Dominik

9 Obchodná ulica podľa mňa

Prečo ja a Obchodná ulica?

Keďže som na tejto škole nový a nepoznám žiadnych pedagógov, podľa ktorých by som vypočítavo vybral tému na ateliérovú tvorbu, zvolil som si práve Obchodnú ulicu preto, pretože ma táto téma asi najviac zo všetkých možností zaujala a mám k nej ako taký citový vzťah. Nie som rodený Bratislavčan, nepoznám problémy Obchodnej ulice až do najmenších detailov. Avšak táto ulica sa nachádza v tesnej blízkosti mojej školy a počas šiestich rokov strávených na vysokej škole som ju pomerne často navštevoval a využívaj služby ktoré poskytuje. Postupne som si vytvoril vlastný názor na túto problematiku. Už vopred viem že to nebude ľahká téma, keďže práve Obchodná ulica je často diskutovanou tematikou medzi

architektmi. V minulosti prebehlo množstvo urbanistických a architektonických návrhov na jej zmenu. Niektoré boli na môj vkus až príliš ambiciózne (zbúrat', prestavať', dostavať'), iné zasa viac umiernené. No výsledok majú spoločný. **Ani jeden z návrhov sa nikdy nepodarilo zrealizovať' presne podľa architektovej predstavy.** No práve táto náročnosť' ma zaujala a skúsím sa s touto problematikou čo najlepšie popasovať'.

Kúsok z histórie

Jedna z najrušnejších bratislavských ulíc, Obchodná ulica sa tiahne od Michalskej brány po Kollárovo námestie. Kedysi na tomto jej dolnom konci stála Schöndorfská brána, nazvaná podľa prímestskej obce Schöndorf, ktorá sa v týchto miestach nachádzala. Už v 13. storočí sa tu údajne usídlili maďarskí služobníci Hradu, neskôr na Obchodnej bývali prevažne vinohradníci. V mnohých domoch boli preto vybudované rozsiahle pivnice na uskladnenie moku. Nie všetky sa však zachovali. V širokých podbrániach dvojposchodových domov mohli vinohradníci v určenom čase a za istých podmienok predávať' vlastné víno. Po prvej svetovej vojne sa skladba obyvateľov na Obchodnej značne rozšírila, stala sa frekventovanou obchodnou tepnou, usadili sa tu obchodníci a remeselníci.

Moje dojmy z Obchodnej ulice

Obchodnú ulicu vnímam ako jednu z najznámejších ulíc v Bratislave. Mala by byť **predĺžením starého mesta.** No postupne sa z nej vytratil „historický duch“ a najmä tá správna „obchodná“ atmosféra. Musím priznať', že Obchodnú ulicu osobne vnímam ako miesto, kde sa nachádza množstvo reštaurácií a kaviarní, kde sa chodievam naobedovať', a sem tam nejaký obchod s oblečením, kde nakupujem. Avšak množstvo, ak to tak môžem nazvať' „3. triednych krčiem“ a Tureckých fastfoodov, prispelo k tomu, že Obchodná ulica je veľkým lákadlom pre nižšie sociálne vrstvy a študentov. A to sa ešte zdvojnásobuje cez víkendy, najmä vo večerných a nočných hodinách. Hromada opitých ľudí, hlavne študenti vyhňali iné, sociálne vyššie vrstvy z Obchodnej ulice. Čo je podľa môjho názoru veľká škoda. Áno je pravdou, že Obchodná ulica nielen cez deň, ale aj v noci poriadne žije, no skôr v tom zlom slova zmysle. Pozrime sa hneď vedľa do historického centra. Tam to tiež prekvitá životom, no atmosféra je **trošku kultivovanejšia a prijateľnejšia pre všetkých obyvateľov a najmä turistov.** A toto je práve jeden z mnohých problémov, ktoré by som chcel riešiť' v mojej ateliérovej tvorbe. **Sprístupniť' Obchodnú ulicu všetkým vekovým kategóriám.** Ukludniť' hektickú atmosféru a vytvoriť' priestor pre posedenie, oddych, zábavu a nakupovanie. To samozrejme neznamená, že v noci to tu nebude poriadne žiť'. :D

Veľkou nevýhodou Obchodnej je, že sa tu nedá nikde zaparkovať'. Ľudia sem chodia prevažne pešo, električkou alebo na bicykloch, ktoré by tiež potrebovali nejaké tie stojany na bicykle. Čo s tým môžem ja urobiť'?

Už od začiatku ma láka myšlienka odstrániť' električkovú trať' a vytvoriť' viac miesta pre peších a cyklistov. A tu sa vynára otázka. Je toto správne riešenie? Podľa rôznych prieskumov sú ľudia spokojní s električkovou traťou. Ale podľa môjho názoru je tomu tak, že urýchlenie dopravy im vyhovuje a podporuje to ich uponáhľaný životný štýl. Kedysi dávno ľudia chodili všade pešo. Potom vznikli automobily, ktoré si mohli časom dovoliť' každý. No a ľudia tomuto veľmi ľahko podľahli. Všade by sa chceli dostať' autom. Najradšej by vošli s autom rovno do obchodu. No postupne sa tento životný štýl začína vo svete obracať', a je čoraz viac a viac propagované a podporované ekologickejšie riešenie a pre ľudí hlavne zdravšie riešenie, pešie trasy a cyklotrasy. No a práve v tomto by sme nemali zaostávať' za svetom.

Osobne by som privítal, ak by Obchodná ulica neslúžila ako tranzitná trasa do starého mesta, ale bola by predĺžením historickej časti starého mesta. Mojou prvotnou ideou bolo „odstrihnúť“ električkovú trať' od Hurbanovho námestia až po stavebnú fakultu na Radlinského ulici. Električková trať' smerujúca z vlakovkej stanici by sa mohla napojiť' na Americké námestia, a tak by sa vytvoril „električkový obchvat“ Obchodnej ulice. Určite by to odľahčilo ulicu od ľudí, ktorí nechcú navštíviť' Obchodnú ulicu, ale len ňou prechádzajú v električke.

No čo s automobilovou dopravou? Kde vytvoriť' dostatok parkovacích miest a tým uspokojiť' potreby obyvateľov Bratislavy? Problémovým miestom čo sa týka dopravy je určite priestor pred Kollárovým námestím. Križujú sa tu automobily, električky, trolejbusy a ľudia. Jedna veľká katastrofa podľa mňa. Tento park pôsobí dosť' nevľúdne, a už vôbec sa nejaví ako vstupná brána do starého mesta. V hlave mi skrsol nápad umiestniť' dopravu pod zem a vytvoriť' podzemný kruhový objazd, ktorý by spájal **Mickiewiczovu ulicu, Kollárovo námestie** a Jánsku ulicu pred chemickou fakultou STU. Podzemný kruhový objazd by bol napojený na parkovací dom umiestnený pod Kollárovým námestím. To by vyriešilo nedostatok parkovacích miest. Možno táto počiatková idea na prvý pohľad pôsobí až príliš ambiciózne, no výsledkom by bolo odstránenie dopravy z Kollárovho námestia a Obchodnej ulice, čo by mohlo viesť' k vytvoreniu viacerých zelených plôch v riešenom území. No a toto je ďalší z problémov, ktorými trpí nielen Obchodná ulica, ale celá Bratislava.

Dnešná doba nám umožňuje cestovať' po svete nielen fyzicky ale aj prostredníctvom internetu, a tak spoznávať' tak rôzne krajiny a ich mestá. Nemohol som si nevšimnúť', ako v niektorých metropolách sveta narábajú architekti so zeleňou. Je tam dostatok parkov, stromov, a práve toto mi chýba v centre Bratislavy. Tak prečo sa neinšpirovať' a nevytvoriť' aj niečo podobné u nás? Po odstránení dopravy z Obchodnej ulice

a čiastočne z Radlinského ulice sa nám naskytuje možnosť na vytvorenie viacerých plôch zelene. Predĺženie Kollárovo námestia a jeho revitalizácia by bola určite vítaným riešením a prínosom pre obyvateľov a mesto. Taktiež by Kollárovo námestie mohlo slúžiť ako plnohodnotná „vstupná brána“ do starého mesta Bratislavy. Jednou z možností je vyťahnúť expozíciu zo Slovenského Múzea Dizajnu a umiestniť ju do parku na Kollárovom námestí. Podobných riešení sa odrazu naskytuje množstvo. Vznikol by priestor pre rôzne kultúrno sociálne podujatia, ktoré by lákali všetky vekové kategórie obyvateľstva. Takéto riešenia by mohli vyťahnúť ľudí z nákupných centier, ktorých je v Bratislave mimochodom požehnané, a prilákať viac ľudí na Obchodnú ulicu. Veď už len jej názov jej predurčuje funkciu. Možno by stačili len kozmetické zmeny, ako napríklad odstránenie vizuálneho smogu. Mňa osobne strašne štie to množstvo reklamných tabúľ na budovách. Mali by sa určite čo najrýchlejšie odstrániť a vytvoriť jednotný architektonický vzhľad Obchodnej ulice, ktorá by svojou architektúrou reflektovala všetky historické obdobia. V iných metropolách existujú podobné ulice, ktoré sú však oddychovými zónami. Majú lavičky na sedenie, zeleň. To na Obchodnej veľmi chýba.

Hneď si viem v hlave predstaviť ako by mohla vzniknúť veľmi príjemná ulica, kde by reštaurácie a ich sedenie mohli zasahovať hlbšie do ulice a určite by sa tam mohli objavovať kultúrne aktivity. Nechcem však aby sa z nej stala **luxusná promenáda pre bohatých ľudí a nenásytných investorov**. Určite by si mala zachovať svoju tvár s množstvom kaviarničiek, obchodov a reštaurácií vo dvoroch.

Orlovská Miriama

10 Obchodná ulica

Nie každé mesto sa môže pochváliť Obchodnou ulicou, moje rodné mesto. áno, rovnako ako Bratislava. Keď som sa začala zamýšľať nad zadanou témou a nad problémami, ktorým čelí „bratislavská“ Obchodná ulica, uvedomila som si, že trend úpadku Obchodnej nastal aj v našom meste. Východ vs. západ, malé mesto vs. hlavné mesto a predsa majú niečo spoločné, okrem mňa.

U nás sa podniká ťažko. Miestni podnikatelia už od dávna trpeli blízkosťou poľských hraníc. Poliaci sú veľmi dobrí obchodníci a Slováci radi nakupujú lacno, hoci aj cestársku soľ. A tak sa ťažko zarobené peniaze na Slovensku vyvážajú za hranice. Rovnaká vaňa je v Poľsku oveľa lacnejšia, ale človek netuší, že ju kúpil bez nožičiek.

Nie tak dávno naše končiny zaujali ďalšiu podnikavú národnosť a tá si u nás podmanila celú Obchodnú ulicu. Hotel Vrchočina a obchodné domy Rozvoj a Vabec sú obsadené **čínskymi obchodmi** a po pôvodných rozmanitých prevádzkach sa zľahla zem. Mám aj také spomienky, že sme v triede mali rovnaké topánky aj štyri dievčatá. V takom malom meste sa to skrátka nestratí.

Potravinové reťazce a čínske obchody s rozličným tovarom začali ako prvé likvidovať miestne obchodíky. Tie čo zotrvali, posledné tri roky čelia novému súperovi so silným menom - Vendo park. A tak stálicu našej Obchodnej ulice Kuchynku zatienil Orion, hračkárstvo Bocianik zhltol Dráčik, elektro Tamatext už nie je NAY a pred odevmi Galaxia sa zavrela GATE.

A čo sa stalo s Obchodnou? Ľudia ňou len prechádzajú, počas papierovačiek medzi poštou a bankami na námestí. Ak sa zastavia tak len na mestskom úrade, ten má na osude Obchodnej ulice svoj podiel viny. **Život sa z centra mesta presunul na perifériu**, ktorá je v dobrej pešej dostupnosti od centra. Lavičky sú prázdne parkovisko pred Vendo parkom plné.

Sú dni keď Obchodná chytí opäť obchodného ducha, ulicu zaplnia ľudia a stánky s rozličným tovarom. Vtedy sa všetci východniarsky blaváci vrátia domov na Ľubovniansky jarmok.

Vacek Šimon

11 Obchodná ulica

Fakty

Obchodná ulica, ktorá sa pôvodne nazývala Schöndorfská ulica, za Prvej česko-slovenskej republiky Uhorská, po vojne Molotovova, nem. Schöndorfergasse, maď. Széplak utca) je ulica nachádzajúca sa v Starom Meste v Bratislave. Ulica priamo nadväzuje na historické centrum mesta. Začiatok ulice je priamym predĺžením Michalskej ulice, plynulo sa tiahne pozdĺž svojej osi a končí pri Kollárovom námestí. Na oboch koncoch osi sa nachádzajú dva dominantné prvky, na jednej strane je to Bratislavský hrad a na druhej **Blumentálsky kostol**.

Nedávno známeho hotela **Crowne Plaza** sa plynulo križuje s Poštovou ulicou, ktorá pokračuje na jednej strane na Námestie SNP a na druhom konci sa nachádza **podchod** smerujúci na dva smery, prvým je Hodžovo námestie a druhým je Panenská ulica. Poštová ulica tým pádom rozdeľuje obchodnú na dve časti a zároveň slúži ako pešia zóna, čím na tomto mieste vytvára verejný priestor, vhodný na prechádzky a relax. Okrem hore spomínaných vstupov sa tu nachádzajú ešte tri. Prvý z nich sa nachádza pri východnom začiatku a to z ulice Vysokej a prepája Obchodnú aj s Kollárovým námestím.

Ďalšie dva sú z Mariánskej a Drevenej. Všetky tri vstupy sú charakteristické dominantným

parkovaním, ktoré bráni **hustejšej priepustnosti peších** na Obchodnú.

Ulica vznikla ako hlavná ulica bývalého Schöndorfského predmestia a viedla od Michalskej brány k Schöndorfskej bráne, umiestnenej na vonkajšom palisádovom opevnení mesta. Domy tu pochádzajú približne z 18. storočia až po súčasnosť.

Názov dostala pravdepodobne kvôli skutočnosti, že je to jedna z centrálnych ulíc v Bratislave a prakticky po celej dĺžke je tvorená rôznymi prevádzkami. Ulica je súčasťou celomestského korza. Obchodná ulica od 90-tych rokov prechádzala radikálnou transformáciou spojenou s nástupom super a hypermarketov. Napriek svojej rušnosti sa jej demografia a socio-ekonomické zloženie mení, čo sa už dlhé roky prejavuje zmenou v skladbe prevádzok. V rokoch 2005 a 2006 bola kompletne zrekonštruovaná, pričom bola vymenená dlažba na celej ulici, ako aj koľaje električkovej trate. Inžinierske siete sú resp. môžu byť rekonštruované po častiach pretože pod električkovým vedením sa nachádza kolektor.

Ako vnímam obchodnú ja

Obchodná ulica je jedna z najznámejších ak vôbec nie najznámejšia Bratislavská ulica.

Všetci ju veľmi dobre poznajú pretože cez ňu často prechádzajú, chodiajú sem **na obedy** alebo na nákupy poprípade len tak na kávu alebo inú formu relaxu. Avšak väčšie percento sú tí, ktorí ulicou len rýchlo prebehnú. Čo je dosť veľká škoda, pretože **ulica má svoj výraz a význam**. miesto v histórii mentálnej aj kultúrnej. Je tu možné sledovať výpoveď dôb v ktorých sa snažili architekti o nové návrhy a transformáciu ulice. To má za následok aj napríklad striedanie historických dvojpodlažných budov s úzkymi dvormi a vinnými pivnicami, ktoré sa striedajú s výrazne vyššími objektmi z obdobia modernizmu. Tieto rôzne etapy sú dokonca odlišene aj ustupovanou uličnou čiarou. S pomocou podnikateľov a času sa Obchodná transformovala do podoby ako ju dnes poznáme. Úplne samostatnou kapitolou je nočný život, vďaka pár podnikom ktoré otvárajú do rána a častým návštevám cudzincov dostáva táto ulica v neskorých večerných alebo ranných hodinách špecifický charakter. Toto ma privádza teda k prvým najdôležitejším otázkam, ktorými sú: Nie je škoda, že takáto ulica má z veľkej časti tranzitný charakter?? Obchodná pešou zónou??? Električky na obchodnej??

Moje pocity sú asi také, že ulica má veľký potenciál stať sa ulicou kde bude **prekvitať mestský život** a stane sa verejným priestorom, kde sa prevádzky malých aj veľkých podnikov vyvíjajú do exteriéru vo forme terás alebo len sedení pod markízami. Ideou je, že ulica sa stane priestorom, kde ľudia budú mať chuť čas aj tráviť a nie len použiť ulicu ako priestor slúžiaci výlučne na prepravu.

Celá táto problematika je priamo spojená z otázkou či je Obchodná nevyhnutnou ulicou bez ktorej, by električková doprava v centre mesta nemohla existovať. Alebo je možné nájsť cesty kadiaľ by sa dala táto akási „skratka“ obísť. Táto otázka bude v mojom prípade jedna z prioritných otázok pri postupovaní riešenia budúceho urbanistického konceptu. Keď sa bližšie pozrieme na situáciu tak naozaj obchodná je len akousi skratkou, ktorá prepája zastávky pri Blumentálskom kostole na jednej strane a na druhej je to Kapucínska v smere Karlovka alebo smer na Námestie SNP. Čiže zrušenie dvoch zastávok priamo na ulici a jednej pri areály STU by viedlo teda k predĺženiu dostupnosti k najbližším zastávkam (toto sa považuje za negatívum). Ale na druhej strane si treba do rovnice vložiť aj druhú stranu a tou je, že čo by nám takáto zmena priniesla. Dôležitú úlohu v tomto procese by mali tvoriť ľudia, ktorí na tejto ulici žijú a pracujú a vlastnia nehnuteľnosti, resp. občianske združenia. Toto bude prioritná skupina ktorú, treba osloviť v prípadoch analýzy.

Z mojich doterajších skúseností my vyplýva, že **Obchodná ulica má širokospektrálnu návštevnosť** aj čo sa týka veku aj sociálnych vrstiev. Samozrejme, že to závisí od daných prevádzok a ich cenovej kategórie ale v celkovom ponímaní sa tak tvári. Z predošlých štúdií vyšlo, že tu dominuje sektor gastro prevádzok a sektor módy.

V prípade novej urbanistickej štúdie, ktorá dodá priestorom väčšiu lukratívnosť, vzniknú nové priestory, ktoré by mali osloviť viac ľudí (v tom lepšom prípade) sa stáva, ale často prítahujú aj nových investorov a developerov a môže nastať situácia, kde z návštevnosti **vypadnú isté sociálne a vekové vrstvy**, a iné zase začnú prichádzať. Nastáva istá obmena. To ma smeruje k zamysleniu sa nad tým, že akým spôsobom by som chcel pristupovať k novému návrhu. Najideálnejším riešením sa teda javí spolupráca z ľuďmi a občianskym združením, vypracovanie analýz, ktoré sami ukážu smer vývoja ulice a toho čo by ulica potrebovala.

Potenciál transformácie

Na rozvoj Obchodnej ulice bolo vypracovaných mnoho štúdií, ktoré sa od seba dosť odlišovali. Niektorí cítili potrebu zachovať iných zase kompletne transformovať. Zamyslenie sa nad predchádzajúcimi návrhmi/ štúdiami ma priviedlo k z.kladným problémom.

Parkovanie

Nakoľko aj tak väčšina ľudí prichádza na ulicu peši alebo **mestskou hromadnou dopravou**, Obchodná ulica a jej príslušné ulice bojujú s problémom nedostatok parkovacích miest. Azda jediné riešenie ako tento problém odstrániť sa javí využitie priestorov Kollárovoho námestia pre podzemnú garáž s aplikáciou vegetačnej strechy vo forme pôvodného parku (revitalizácia).

Pasáže

Využitie pasáží resp. nádvorí jednotlivých domov sa javí ako jediný rozumný smer zahustenia zelene a vytvorenie tzv. Relaxačných zón. Druhou z možností je vytvorenie priečných prechodov medzi paralelnými ulicami cez tieto nádvoria.

Revitalizácia zelene Poštová, mobiliár

Poštová ulica je vlastne jediným miestom, kde sa nachádza vzrástla zeleň a preto by bolo vhodné tieto priestory trochu viac udržiavať, podobným problémom je **mobiliár**. V týchto dvoch prípadoch stačí obnova resp. výmena nefunkčných kusov.

Zásobovanie

Spolu s problémom parkovania vychádza na povrch a problematika zásobovania prevádzok. Väčšina prevádzok je zásobovaná priamo z ulice ale to len v ranných hodinách čo by vlastne až tak nevydalo ale privádza ma to k myšlienkam, vymyslieť nie aké iné potencionálne riešenie.

Pokračovanie Obchodnej Mickiewiczova?

Popri otázke či by bolo riešenie Obchodnej ulice bez dopravy tým správnym riešením prichádza druhá najzávažnejšia otázka a tou je **ukončenie alebo priame pokračovanie** Obchodnej. V predošlých štúdiách/ návrhoch prevládal názor, že priame pokračovanie Obchodnej ulice je Ulica Mickiewiczova. Ja sa s týmto názorom moc nestotožňujem pretože Ulica Radlinského ponúka rozhodne rozsiahlejší priestor napríklad na akýsi polovičný bulvár. V prípade pokračovania Obchodnej ako pešej zóny a **Radlinského** ako polovičného bulváru nastáva zaujímavá situácia pred Kol.rovým námestím. V tomto priestore by vznikol akýsi zaujímavý uzol, ktorý by mohol nadviazať na budovu Hurbanových kasární a bolo by možné riešiť napr. prechod alebo nájsť iné využitie a tak isto sa tu ponúka priestor areálu Slovenskej technickej univerzity, ktorý prináša tiež istý špecifické možnosti využitia.

Záver

V závere by sa dalo zhrnúť, že Obchodná ulica v sebe skrýva veľký potenciál, ktorý treba usmerniť. Pekným dôkazom je len frekvencovanosť ulice a počty ľudí, ktorí ju denne navštívi. Aj keď väčšina len prejde ale aj to je nakoniec dobre lebo všetko sú to koniec koncov eventuálni návštevníci.

Valíčková Nina

12 Ulica pre všetkých

Stavba obostavaný priestor zakrytý strešnou konštrukciou.

Ulica

lineárny priestor, vymedzený fasádami budov.

Ulica

lineárna stavba bez strechy obklopujúca budovy, prístupná všetkým.

Rozvojom dopravy prestalo byť pre človeka dôležité pamätať si trasy, dôkladne si všímať okolie. Tvoríme si **osobné mapy**, ktoré však nie sú ani tak mapami ako zoskupením spomienok a asociácii viazaných na miesta, o ktorých umiestnení a vzájomnej polohe máme aspoň približnú predstavu.

Náš osobný obraz o meste je spleťou obrazov a vnemov a línií, ktoré predstavujú akési **tranzitné hluché miesta**, ktorými len prechádzame v dopravnom prostriedku, alebo sa ponáhľame a nevenujeme im pozornosť.

Ulica v štruktúre mesta je lineárna trasa prepájajúca uzlové priestory. Avšak obmedziť uvažovanie o nej na funkčné minimum - transport, je priestupkom proti nám samým, užívateľom. Výsledkom sú vyľudnené ulice s hustou dopravnou premávkou. Autá riadené ľuďmi vytlačajú ľudí z miest vytvorených ľuďmi pre ľudí.

Hovorí sa, že pre ľudí bez domova je ulica domovom, ale v skutočnosti je domovom pre všetkých. Vnímame z nej iba fasády, kulisy. Obnova historického centra vo Varšave nie je obnovou budov samotných, interiérov. Ich pôvodní obyvatelia by ťažko hľadali podobnosť.

Dôraz bol kladený na obnovu fasády - ulice - interiéru mesta, ktorého obyvateľom je verejnosť.

Mesto patrí všetkým.

Ulica má poskytovať **bezpečie**. V opačnom prípade nie je ulicou, ale priesmykom, kde sa nechceme zdržiavať ani o minútu dlhšie než je nutné a takáto ulica je a ostane iba tranzitným priestorom.

Musí poskytovať **cieľ**. Cieľom nemusí byť miesto, môže ním byť aj určitá vlastnosť ulice, jej kvalita, atmosféra, ktorá motivuje k pobytu.

Umiestnenie a napojenie na uličnú sieť, je niečo ako „krvný obeh“ mesta. Pri slepej ulici s

absenciou vertikálnych prepojení je vyššia pravdepodobnosť že bude trpieť nedokrvením. Závisí to však aj od charakteru priestoru. Stačí porovnať dve paralelné ulice - Obchodnú a Heydukovu.

Okrem „tajnej skratky“ vedúcej z Obchodnej cez záložňu, predajňu hodínok, elektro a palacínok spája spomínané ulice už iba zákulisná obchádzka cez tržnicu s čínskym textilom, ktorým sa prípadne dá alebo nedá z dostať na Poštovú ulicu, podľa toho aký je deň.

Zatiaľ čo rušná Obchodná sa teší bohatej návštevnosti, parter Heydukovej živa prázdnotou.

Pritom nevyužitý priestor v parteri naznačujú, že sa tu s nimi pri výstavbe počítalo. Pokusy o oživenie drobných prevádzok končia vždy rovnako zúfalo. Nesmieme však zabúdať na prítomnosť budovy

Onkologického ústavu, ktorá sama o sebe vyžaduje ticho a klud, čo má nezanedbateľný dopad na okolie.

Vizuálny smog a nereprezentatívnosť sú pre okolie Obchodnej príznačné. Pritom ide o frekventovanú ulicu v centre mesta, ktorá aj za súčasného stavu s úspešnosťou ponúka pobytové aktivity. Mnohé z nich sú však otáznkej kvality a iba dopĺňajú celkový schátralý charakter priestoru, ktorého skultúrnenie je žiadúce.

Obchodné centrum

ulica s prestrešením.

Obchodná ulica nie je ojedinelý prípad svojho druhu. Výstavba obchodných centier spôsobuje odliv

zákazníkov a rušenie obchodov v meste. Radi sa vyvezieme z podzemného parkoviska eskalátorom.

Nakupujeme z pohodlia domova a kamenné predajne nahrádzajú prevádzky rýchleho občerstvenia, alebo zostávajú prázdne.

Odcudzili sme sa vlastnému mestu, alebo je to pohodlnosť?